

Intence „pravá“ a „nepravá“

Intence (a intencionální vztah) jsou místem, kde se projevuje pravda, ale také nepravda, faleš. Některý čin nebo nějaká myšlenka se mohou k „něčemu“ (tj. ke svému předmětu či ne-předmětu) vztahovat pravým, ale také nepravým, podvodným způsobem. Jako prastarý příklad můžeme uvést jedno místo z proroka Zachariáše (kap. 7, verš 5). Je tu totiž zvláštním a mimořádně ostrým způsobem zpochybněn půst, rozumí se obřadní, rituální půst. Prorokovými ústy se táže Hospodin: když jste se postili, komu jste se vlastně postili? Nepostili jste se jen sami sobě? Vždyť i když jíte a pijete, děláte to pro sebe! Nejde tedy jenom o kritiku prázdných úkonů, kterými se má jen něco předstírat, ale v podezření je vlastně každý čin, každý úkon, protože jen zdánlivě může mířit k něčemu údajnému, zatímco se ve skutečnosti vztahuje někam docela jinam. Taková kritická problematizace platí přece nejen pro magické úkony, náboženské rituály, dokonce i světské, ale slavnostní obřady, ale také pro úkony zcela profánní, kde má být oklamán „ten druhý“, eventuálně „ten třetí“ (tedy člověk). Tak se to má v případech, kdy se něco podniká jen jakoby „na oko“, ale postihuje to nutně i takové případy, kdy to je míněno docela vážně (tzv. „opravdově“ resp. „upřímně“), ale kritickým, u pohledu se to vyjevuje jako sebepodvádění a sebeoklamání. Možná že tu je problematizována a podezřívána i sama symboličnost, která přece provází všechno naše jednání a všechny naše činy, které nikdy nejsou jen tím, čím se mají zdát, ba ani tím, čím se běžně a obvykle zdají, jakými jsou běžně (a zaběhaně) chápány. Až do jakých hloubek tu prorok vlastně jde? – Mimořádně závažný je ovšem ten vůbec nejhlubší problém, totiž kde už začíná ten podivuhodný až úchvatný rozdíl a rozpor mezi „pravým“ a „nepravým“. Otázka „pravdy“ není a nemá (nesmí) být redukována na nějakou gnozeologii (noetiku), tedy na rovinu vědomí.

(Písek, 120218-1.)